

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ ІЗ ХІМІЧНОЮ ЗАЛЕЖНІСТЮ

Проблема залежності людини від психоактивних речовин, як одна з вагомих проблем сучасної України, пронизує всі рівні функціонування суспільства, ставить під загрозу фізичне здоров'я нації, призводить до редукції її інтелектуального потенціалу, порушення соціальних відносин та духовного занепаду [1]. Сучасне суспільство перебуває в ситуації глобальної кризи та надзвичайно високих темпів трансформації всіх своїх структур. Одним із наслідків цих змін є зростання у всьому світі кількості осіб, залежних від наркотичних речовин.

З огляду на соціальну значущість проблеми, вивчення адиктивної поведінки особистості є актуальним напрямом психологічної науки, оскільки дозволяє виявити різноманітні фактори і механізми розвитку наркозалежності. Сьогодні у психологічній науці сформульовано багато теорій, які пояснюють феномен адикції та процес її формування з різних методологічних позицій [2]. Аналіз теоретико-методологічних джерел з досліджуваної проблеми виявив відсутність єдиної концепції чіткого розуміння психологічних чинників і механізмів формування залежності, зокрема наркозалежності, що в свою чергу, обмежує можливості врахування всіх цих факторів і особливостей при розробці реабілітаційних, психокорекційних і профілактичних програм [3].

Отже, важливого теоретичного і прикладного значення набуває поглиблене вивчення передумов наркотизації, особистісних змін осіб, залежних від психоактивних речовин, особливостей психологічної корекції в контексті можливості застосування соціально-психологічного супроводу таких осіб з залежністю, визначення його напрямів [2].

Наркозалежність, що має в якості сенсоутворюючої цінності наркотичний засіб, у ході свого розвитку неминуче нав'язує суб'єктові систему специфічних особистісних змістів, обумовлених характерними рисами наркотичного засобу як мотиву задоволення різних актуальних потреб. В міру закріплення наркоманізації як способу задоволення актуальних потреб, система породжуваних наркозасобом особистісних змістів набуває рис стабільності, ригідності, стійкості, перетворюючи в систему специфічних установок особистості [1].

Аналіз головних чинників наркотизації особистості дає підстави стверджувати, що основним з них є втрата людиною сенсоутворюючих цінностей життя, які починають реалізовуватися штучним шляхом, що призводить до істотних змін вихідних (реальних) цінностей. Також варто зазначити розвиток у наркозалежних осіб психічних порушень і характерологічних змін, що разом з наркозалежністю створюють особливий тип

поведінки, характеру і соціального статусу хворого. Наркологи та психіатри говорять навіть про своєрідну «наркотичну особистість» або «особистість наркомана». На особистість наркозалежної молодшої людини впливають преморбідні особливості, тобто особливості, що залежать від тих нервових, психічних і соматичних сфер захворювань та рис характеру, які були в наркозалежного до періоду наркотизації.

Світ наркотичних ілюзій – це світ зі своїми внутрішніми і самостійними законами, одним з різновидів якого є віртуальна реальність [4]. Дослідження показують, що люди, які бояться невдач (високий рівень захисту), віддають перевагу малому, або навпаки, надмірно великому ризику, де невдача не загрожує престижу. У таких людей спостерігається переважно низький рівень готовності до змін. Це може спричинити утруднення та сповільнити позитивний вплив психокорекційної психологічної роботи [5].

Сучасні тенденції розвитку терапії та реабілітації наркозалежних осіб полягають у застосуванні різних психотерапевтичних та непсихотерапевтичних методів, які характеризуються етапністю й фазністю, гармонійно доповнюючи один одного, при цьому використовуються принципи системного підходу [6]. Особливого значення набуває робота міждисциплінарних терапевтичних команд й обов'язкова участь у процесі реабілітації найближчого оточення хворого, а також інтенсивність і тривалість впливу. Враховуючи особливості особистості з хімічною залежністю, необхідно допомогти їй віднайти свої власні цінності, що ймовірно сприятиме мотивуванню людини до відмови від зловживання психоактивними речовинами та повернення до нормального життя.

Проблема хімічної залежності сучасної особистості загалом, та особистісних властивостей осіб з адиктивною поведінкою зокрема, потребує подальшого дослідження, насамперед з урахуванням поширення у суспільстві соціальних стресів.

Список використаних джерел:

1. Воронович Б. Без тайн, о зависимостях и их лечении – Изд. «Сфера». – К., 2004. – 348 с.
2. Дунаевский В. В., Стяжкин В. Д. Наркомании и токсикомании. – Л., 2001. – 562 с.
3. Батищев В. В., Негериш Н. В. Методология организации программы психотерапии и реабилитации больных с зависимостью от психоактивных веществ. – РБФ «НАН». – М., 2000. – 168 с.
4. Братусь Б. С. Психологический анализ изменений личности при алкоголизме. – М., 1974. – 96 с.
5. Лекции по наркологии / Под редакцией Н.Н. Иванца. – Изд. МГУ. – М., 2001. – 642 с.
6. Змановская Е. В. Девиантология: психология отклоняющегося поведения – Изд. «Питер». – СПб, 2005. – 289 с.